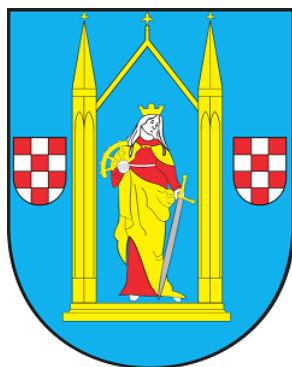

Załącznik do Uchwały Nr XXIV/201/20
Rady Miasta Działdowo
z dnia 7 grudnia 2020 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

DZIAŁDOWO 2020

Spis treści

Wstęp	3
1. Pojęcie i specyfika przemocy w rodzinie	4
2. Uwarunkowania prawne i programowe przeciwdziałania przemocy w rodzinie	7
3. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie – Miasto Działdowo	10
4. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	13
5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań.....	14
6. Monitoring i ewaluacja Programu.....	17
7. Źródła finansowania	19

Wstęp

We współczesnym świecie przemoc jest powszechnie obecna. W sposób bezpośredni lub pośredni dotyka wielu osób, epatują ją media, zawierają ją gry komputerowe. Dla niektórych ludzi stanowi metodę rozwiązywania konfliktów, dla innych sposób na pokazanie swojej przewagi, uzyskanie dominacji czy osiągnięcie celów. Przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”¹. Szczególny jej przypadek stanowi przemoc w rodzinie – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia.

Niniejszy dokument pn. *Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025* został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby społeczne, zarówno publiczne (np. ośrodek pomocy społecznej) jak i niepubliczne (np. stowarzyszenia), bez względu na stopień ich sformalizowania (instytucje, organizacje społeczne, grupy samopomocowe itp.). Program składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy – Miasto Działdowo oraz założeń wdrożeniowych, służących rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie, które łączą interdyscyplinarne procedury, metody i narzędzia stosowane na różnych poziomach: profilaktyki, interwencji, terapii i kompensacji. Nieodzownym ich elementem jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty programu.

Należy również nadmienić, że *Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025* opracowywany był w warunkach dużej niepewności. W marcu 2020 r. został wprowadzony stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii koronawirusa, który wiązał się z ograniczeniem działalności gospodarczej, zmniejszeniem zakresu lub wyłączeniem funkcjonowania instytucji i zakładów pracy oraz izolacją społeczną. Po niespełna dwóch miesiącach rząd podjął decyzję o stopniowym wycofywaniu restrykcji, jednak okres izolacji i zamrożenia gospodarki był na tyle długi, by spowodować zamknięcie zakładów pracy, zwolnienia pracowników, zmniejszenie produkcji i zakresu działalności. Trudno dziś prognozować skutki izolacji rodzin, pogłębienia wewnętrznych problemów z uwagi na pozostawanie w domach oraz pogorszenie sytuacji zawodowej i społecznej, które mogą wiązać się z zagrożeniem przemocą lub jej nasileniem. Z tego względu dokument opracowywany w warunkach dużej niepewności, został oparty na danych oraz informacjach dostępnych w okresie jego przygotowywania, natomiast pozwala na elastyczność działania.

¹ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

1. Pojęcie i specyfika przemocy w rodzinie

W świetle definicji ustawowej zawartej w art. 2 pkt 2 *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (tj. Dz.U. 2020 poz. 218), przemoc w rodzinie oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (osób najbliższych lub innych wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

O przemocy w rodzinie można mówić wtedy, gdy wykazuje się następującymi cechami:

- ma charakter intencjonalny co oznacza, że działania sprawcy są świadome i celowe, służą uzyskaniu kontroli i bezwzględnego posłuszeństwa;
- jest rodzajem relacji, charakteryzującej się przewagą sprawcy nad ofiarą, przy czym ta przewaga może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy oraz sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności ofiary;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich narusza prawa i dobra osobiste ofiary, takie jak prawo do szacunku, ochrony zdrowia czy kontaktów z rodziną;
- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby doznającej przemocy.

Przemoc w rodzinie można analizować z różnych perspektyw. Z punktu widzenia moralności przemoc jest złem, ponieważ stanowi krzywdzenie słabszego. Główne sankcje w tym przypadku polegają na potępieniu ze strony członków społeczeństwa, a także na sankcjach własnego sumienia sprawcy. Psychologiczny aspekt obejmuje natomiast bezradność i cierpienie ofiary, a także odsłania mechanizmy wewnętrzne sterujące przemocą i procesy interakcji, zachodzące między sprawcą i ofiarą. Perspektywa społeczna wskazuje na obyczaje i postawy, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać oraz na zaangażowanie sił społecznych oraz wpływ na sprawy publiczne².

Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie stanowi przestępstwo. W świetle artykułu 207 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (Dz. U 2020 poz. 1444) znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli ofiarą znęcania się jest osoba nieporadna ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny to wymiar kary wynosi od 6 miesięcy do 8 lat, a w przypadku szczególnego okrucieństwa za ten czyn przewiduje się karę pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

W świetle kodeksu karnego, jeżeli następstwem znęcania się jest targnięcie się na życie przez ofiarę to wymiar kary pozbawienia wolności zwiększa się do przedziału od 2 do 12 lat.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie,

² J. Mellibruda, *Charakterystyka przemocy w rodzinie*,

https://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_-_eksperti_radza/01._Jerzy_Mellibruda.pdf

policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;

- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;
- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiejkolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczygnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy.

Wśród innych form przemocy można wskazać także zaniedbanie, polegające na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby; przemoc symboliczną, czyli narzucanie sposobu rozumienia rzeczywistości oraz cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu.

Wokół przemocy w rodzinie krąży wiele mitów i stereotypów, które utrudniają zarówno rozpoznanie tego zjawiska, jak i przeciwdziałanie mu. W ich świetle przemoc jest m.in.:

- przedstawiana jako prywatna sprawa każdej rodziny, w którą nikt z zewnątrz nie powinien się wtrącać;
- sprowadzana tylko do przemocy fizycznej i utożsamiana z jej widocznymi skutkami w postaci ran, siniaków i złamań;
- obecna tylko w rodzinach patologicznych, w których są również uzależnienia, ubóstwo, bezrobocie;
- niewystarczającym powodem do tego, by rozstać się z partnerem/ką, szczególnie jeśli w związku są dzieci, których dobru rozstanie może zagrozić;
- powodem do wstydu dla ofiary, do którego nie powinna się przyznawać ani tym bardziej komuś żalić, niejednokrotnie traktowana jako winna temu, że doznaje przemocy;
- potrzebna w wychowaniu dzieci, przy czym w świetle potocznych opinii klaps dany dziecku nie jest traktowany jako przemoc.

Powyższe mity i stereotypy nadal funkcjonują w wielu środowiskach, a ich bezpośrednią konsekwencją jest ukrywanie przemocy przez jej ofiary, m.in. ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym czy brak wiary w możliwość zmiany sytuacji. Tymczasem konsekwencje mogą być bardzo poważne. Przemoc destabilizuje bowiem funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, powodując z jednej strony bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, takie jak uszkodzenia ciała, zaburzenia psychosomatyczne, depresję czy stany lękowe; a z drugiej strony długotrwałe negatywne konsekwencje takie jak brak poczucia własnej wartości, wycofanie społeczne czy ubóstwo. Istotne szkody przemoc może przynieść dzieciom. Wskazuje się tu przede

wszystkim na urazy i obrażenia, które mogą prowadzić do niepełnosprawności; problemy zdrowotne z włączeniem zahamowania rozwoju, chorób płuc serca i wątroby, deficyty poznawcze, odbijające się na osiągnięciach szkolnych; konsekwencje psychologiczne i emocjonalne (poczucie odrzucenia, zaburzenia przywiązania); zaburzenia traumatyczne; brak poczucia bezpieczeństwa; naruszona samoocena; problemy zdrowia psychicznego (zaburzenia lękowe i depresja, halucynacje, zaburzenia pamięci oraz próby samobójcze) oraz zachowania ryzykowne, takie jak uzależnienia, wagarowanie, zachowania antyspołeczne i destrukcyjne, zaburzenia rówieśnicze czy zachowania kryminalne³.

Jednym ze źródeł wiedzy o przemocy w rodzinie, w tym skali tego zjawiska i jego specyfiki, są badania społeczne. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynika, że co siódmy Polak (14%) był w 2014 roku świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom⁴. Badanie zlecone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 roku wskazuje natomiast na to, że aż 57% Polaków doświadczyło przynajmniej jednej z form przemocy, przy czym na pierwszym miejscu uplasowała się przemoc psychiczna, której doświadczyło 53% ankietowanych, natomiast przemocy fizycznej doznało 23% respondentów⁵.

Tematyce przemocy wobec dzieci poświęcony jest raport „Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka”. Analiza występowania przemocy w zachowaniach i doświadczeniach respondentów posiadających dzieci pokazuje, że przemoc jest często obecna w praktyce wychowawczej w polskich rodzinach. W prawie połowie badanych rodzin wykorzystuje się tzw. klapsy, w niespełna jednej piątej dziecko może otrzymywać „łanie”. Rodzice ujawniający zachowania przemocy wobec własnych dzieci to najczęściej osoby po 40 roku życia, o niższym wykształceniu, posiadający więcej niż dwoje dzieci, oceniający swoją sytuację materialną jako złą, a także samotnie wychowujący dzieci. W świetle przywołanego raportu niemal dwie piąte badanych Polaków opowiada się za tym, że postępowanie z dzieckiem jest sprawą prywatną rodziców, nawet

w sytuacji, gdy stosują oni wobec niego kary fizyczne. Dominują tu mężczyźni, osoby starsze, mieszkańcy wsi oraz osoby niżej wykształcone. Więcej niż co dziesiąty badany zadeklarował brak reakcji do sytuacji przemocy⁶.

³ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu. Między prawnym zakazem a społeczną akceptacją. Monitoring Rzecznika Praw Dziecka*, Warszawa 2015, s. 24.

⁴ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/badania-i-raporty/5373-sondaz-na-zlecenie-msw-przemoc-w-rodzinie-wystepowanie-i-czestotliwosc-zglaszania>

⁵ <https://www.niebieskalinia.pl/6599-ponad-polowa-polakow-doswiadczyla-przemocy>

⁶ E. Jarosz, *Przemoc w wychowaniu*, s. 140 i nast.

2. Uwarunkowania prawne i programowe przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie znajdują się w szeregu ustaw, wśród których należy wymienić w szczególności ustawy:

- z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1507);
- z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2020 poz. 821),
- z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2019 poz. 2277),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1444),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. 2020 poz. 30),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (t.j. Dz.U. 2020 poz. 523),
- z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1359).

Kluczowym aktem prawnym jest cytowana wcześniej ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także wobec osób ją stosujących. Już preambuła ustawy wskazuje, że „władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności”.

W świetle art. 6 ust. 2 tejże ustawy do zadań własnych gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, zgodnie z art. 9 ww. ustawy, organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi. Mogą m.in. zlecać realizację zadań określonych w ustawie z zastosowaniem trybu przewidzianego w *Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t. j. Dz. U. 2020 poz. 1057).

Zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie gmina realizuje w szczególności poprzez zespoły interdyscyplinarne, powoływane przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. W ich skład wchodzi przede wszystkim przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi; mogą to być również prokuratorzy lub przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny realizuje działania zaplanowane w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a jego zadaniem jest, w świetle art. 9b ustawy, integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, głównie poprzez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Do ich zadań należy przede wszystkim opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych jej wystąpieniem, a także dokumentowanie działań podejmowanych wobec tych rodzin oraz ich efektów.

Istotne w zakresie uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy jest określenie w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie procedury „Niebieskie Karty”, w oparciu o którą podejmowane są interwencje w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą, bez konieczności uzyskania zgody tej rodziny (art. 9d). Obejmuje ona ogół czynności, podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245). Zarówno w pracy zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych, jak i samym stosowaniu procedury „Niebieskie Karty”, nieodzownym czynnikiem, wykraczającym poza uwarunkowania ustawowe, jest komunikacja i współpraca międzyinstytucjonalna, służąca sprawnej diagnozie oraz skutecznemu działaniu.

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, należy również uwzględnić założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Rok 2020, w którym opracowywany jest niniejszy Program, to rok końcowy obowiązywania *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020*. Jego cele są jednak na tyle uniwersalne i wykraczają poza wskazany horyzont czasowy, że warto je przytoczyć w kontekście programowych uwarunkowań przeciwdziałania przemocy. Główny cel Programu stanowi bowiem „Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce”. Jest on realizowany poprzez cztery cele szczegółowe:

- 1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Podobnie jak program krajowy, kluczowy dokument na szczeblu wojewódzkim ma określony horyzont czasowy do 2020 roku. Główny cel *Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020* również można uznać za uniwersalny. W jego świetle należy dążyć do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim poprzez:

- 1) zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy;
- 3) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- 4) podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 5) wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim;
- 6) podniesienie wrażliwości społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Problematyka przemocy w rodzinie została również uwzględniona w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy – Miasto Działdowo na lata 2021-2030*. W ramach Priorytetu IV. *Przeciwdziałanie i ograniczanie skali dysfunkcji społecznych* zaplanowane są działania służące wzmocnieniu mieszkańców w zapobieganiu problemom związanych z przemocą, uzależnieniami, przestępczością i innymi dysfunkcjami oraz w skutecznym ich rozwiązywaniu.

3. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie–Miasto Działdowo

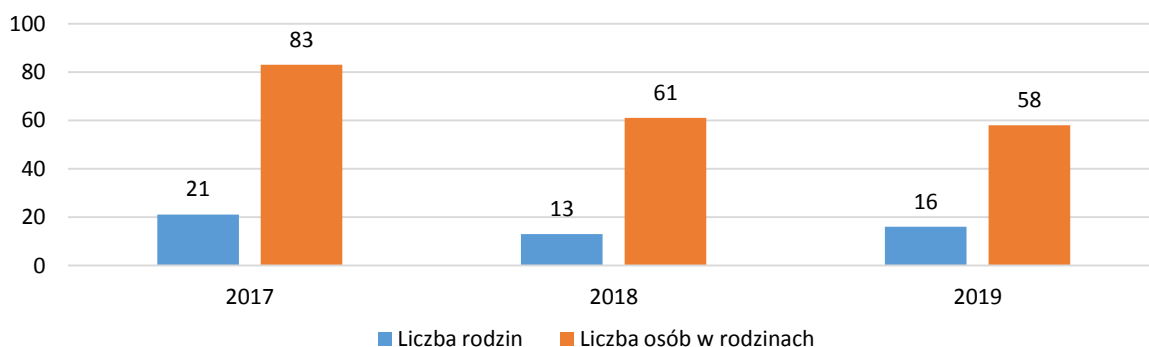
W 2019 roku Gmina – Miasto Działdowo zamieszkiwana była przez 21 274 osoby, z których 4,24% funkcjonowało w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Wsparciem objęto w tym czasie 415 rodzin, w których funkcjonowało 901 osób. W porównaniu do 2017 roku liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej zmniejszyła się o 198 (tj. o 25,1%), liczba rodzin spadła o 124 (o 23,0%), natomiast liczba osób w rodzinach – o 320 (o 26,2%). Jest to efekt z jednej strony usamodzielniania się podopiecznych i ich odchodzenia z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmiany dochodów podopiecznych wpływającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę. Ważne jest tu również świadczenie wychowawcze Rodzina 500+, które spowodowało, iż część rodzin rezygnuje ze wsparcia MOPS, ze względu na poprawę ich sytuacji finansowej.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez MOPS w Działdowie w 2019 roku należy wskazać następujące:

- ✓ ubóstwo – 235 rodzin (566 osób w rodzinie);
- ✓ bezrobocie – 191 rodzin (537 osób);
- ✓ długotrwała lub ciężka choroba – 181 rodzin (319 osób);
- ✓ niepełnosprawność – 173 rodziny (295 osób);
- ✓ alkoholizm – 81 rodzin (167 osób);
- ✓ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 77 rodzin (268 osób);
- ✓ potrzeba ochrony macierzyństwa – 46 rodzin (238 osób).

Przemoc w rodzinie, jako powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy – Miasto Działdowo, występuje w mniejszym stopniu i w perspektywie lat 2017-2019 jej skala w statystykach pomocy społecznej zmniejszyła się. W 2019 roku przemoc dotyczyła 16 rodzin, w których funkcjonowało 58 osób, co oznacza, że z tytułu przemocy w rodzinie z pomocy społecznej korzystało jedynie 3,9% wszystkich rodzin objętych wsparciem. W 2018 roku było to 13 rodzin (61 osób), czyli 2,8% rodzin, natomiast w 2017 roku 21 rodzin, w których żyły 83 osoby (3,9%).

Wykres 1. Przemoc w rodzinie statystykach pomocy społecznej Gminy – Miasto Działdowo w latach 2017-2019

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH MOPS.

Niewykluczone jednak, że dane te stanowią odzwierciedlenie specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie. Główne powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej mogą bowiem stanowić jedynie „wierzchołek góry lodowej”, pod którym kryją się inne dysfunkcje – te, o których trudniej mówić, których osoby nimi dotknięte z różnych powodów nie chcą lub nie mogą ujawnić. Przemoc w rodzinie może współwystępować m.in. z uzależnieniami,

bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy niepełnosprawnością.

Główne źródło informacji na temat przemocy w rodzinach w Działdowie stanowią dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2019 roku założono 89 Niebieskich Kart cz. A w 62 rodzinach, a do pracy z rodziną powołano 64 grupy robocze. W analizowanym okresie zapadło 13 wyroków z art. 207 *Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (Dz. U 2019 poz. 1950), dotyczącego znęcania się fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy. Ponadto 8 osób ukończyło program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy. W 2018 roku skala zdiagnozowanego zjawiska przemocy była nieco większa. W tym czasie założono 96 NK w 65 rodzinach. Zapadło 10 wyroków z art. 207 kk, a program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy ukończyło 12 osób. Największa w analizowanym okresie skala przypadła na 2017 rok, kiedy to założono 117 NK w 52 rodzinach i powołano 52 grupy robocze. Zapadło wtedy 7 wyroków skazujących z art. 207 kk., a 13 osób ukończyło program korekcyjno-edukacyjny. W latach 2017-2019 procedura została zakończona łącznie w 167 przypadkach, przy czym w 166 z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
Liczba utworzonych grup roboczych	52	60	64
Liczba posiedzeń grup	714	499	521
Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	330	364	309
- kobiety	104	121	109
- mężczyźni	118	130	112
- dzieci	108	113	88
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	96	101	95

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDAŃ Z REALIZACJI KRAJOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ZA LATA 2017-2019

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2019 roku utworzono łącznie 176 grup roboczych, które odbyły 1 734 posiedzenia. W 2019 roku pomocą grup roboczych objęto 309 osób, w tym 109 kobiet, 112 mężczyzn i 88 dzieci. Oznacza to spadek liczby tych osób o 21 w porównaniu do 2017 roku i o 55 w odniesieniu do 2018 roku. Warto tu nadmienić, że zmniejszyła się szczególnie liczba dzieci objętych pomocą grup roboczych – o 20, podczas gdy liczba kobiet wzrosła o 5, a mężczyzn spadła jedynie o 6. Pomocą grup roboczych w 2019 roku obejmowano 95 rodzin, czyli o 6 mniej niż w 2018 roku i o 1 mniej w porównaniu do 2017 roku.

O skali zjawiska przemocy w rodzinie mogą też świadczyć dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wynika z nich, że w 2019 roku GKRPA w Działdowie miała kontakt z 64 osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz z 20 sprawcami przemocy. W 2018 roku było to 60 ofiar i 15 sprawców, a także 10 świadków przemocy, natomiast w 2017 roku GKRPA kontaktowała się z 34 osobami doświadczającymi przemocy, 3 sprawcami oraz 35 świadkami.

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące przemocy w statystykach GKRPA w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Osoby dotknięte przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych:			
- w tym doznające przemocy	34	60	64
- w tym stosujące przemoc	3	15	20
- w tym świadkowie przemocy	35	10	0

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE PARPA-G1 SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SAMORZĄDÓW GMINNYCH W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ZA LATA 2017-2019.

Analizie poddano również dane Komendy Powiatowej Policji w Działdowie, dotyczące interwencji domowych. W analizowanym okresie wzrosła liczba interwencji – z 402 w 2017 roku do 425 w 2019 roku, przy czym w 2018 roku sięgnęła 500 przypadków. W 2019 roku ujawniono 78 sprawców przemocy, co oznacza spadek w porównaniu do 2017 roku o 36 osób. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku stosowania przemocy zmniejszyła się o 40 w perspektywie 2017-2018, natomiast liczba przypadków znęcania się nad rodziną spadła o 15.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące interwencji domowych oraz przemocy w rodzinie w Gminie Miasto Działdowo w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Interwencje domowe policji	402	500	425
Osoby pokrzywdzone w wyniku stosowania przemocy	120	91	80
Liczba ujawnionych sprawców przemocy	114	88	78
Sprawcy przemocy pod wpływem alkoholu	66	48	45
Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (art. 207 § 1 KK)	56	50	41

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W DZIAŁDOWIE.

Powyższe informacje mogą wskazywać na przybliżoną skalę zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie–Miasto Działdowo. Należy jednak pamiętać, że dane pochodzące ze sprawozdań instytucji dotyczą rodzin, w których problem ten stwierdzono. Niemniej jednak zagrożeni przemocą w rodzinie teoretycznie są wszyscy mieszkańcy – ze względu na dynamikę ich sytuacji rodzinnej, społecznej czy zawodowej, a także zmienność otoczenia.

4. Zasoby lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmuje instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne.

Podstawową jednostką organizacyjną Gminy – Miasto Działdowo w systemie pomocy społecznej, a tym samym także w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie stanowi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie. Celem działania MOPS jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne możliwości, uprawnienia i zasoby, a więc podejmowanie takich działań, które zmierzają do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. MOPS ma za zadanie wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ustawowo zobowiązany jest także do podejmowania innych zadań, wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenia i realizacji programów osłonowych. W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracownicy MOPS m.in. są członkami Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz biorą udział w spotkaniach grup roboczych. MOPS odgrywa ponadto istotną rolę w procesie diagnozowania zjawiska przemocy w rodzinach, pracy z rodzinami poprzez rolę asystenta rodziny oraz budowania świadomości społecznej w zakresie dysfunkcji rodzin.

Zgodnie z art. 9a ust 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, działania na terenie gminy są podejmowane przede wszystkim w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. W Gminie – Miasto Działdowo funkcjonuje on na podstawie Uchwały nr VI/68/19 Rady Miasta Działdowo z dnia 26 kwietnia 2019 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego w Działdowie oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Burmistrz Miasta Działdowo Zarządzeniem Nr 53/2019 z dnia 06 czerwca 2019 r. powołał Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie na IV kadencję. W jego skład wchodzi: dyrektor i specjalista pracy socjalnej MOPS w Działdowie, pedagogzy i nauczyciel z gminnych placówek oświatowych, psycholog Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Działdowie, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej Sądu Rejonowego w Działdowie, pielęgniarki z Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Działdowie oraz Grupowej Praktyki Pielęgniarek w Działdowie, kierownik Działu Wolontariatu i Wychowania Działdowskiego Centrum Caritas, przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Działdowie, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, koordynator ds. opieki Zarządu Rejonowego Polskiego Czerwonego Krzyża w Działdowie, zastępca dyrektora Zakładu Karnego w Łławie Oddział Zewnętrzny w Działdowie.

Miejski Zespół Interdyscyplinarny stanowi płaszczyznę współpracy instytucji i osób zaangażowanych w różnych obszarach usług społecznych w Gminie – Miasto Działdowo. Jego skład jest bardzo szeroki, obejmując zarówno przedstawicieli samorządu, jak i administracji rządowej czy organizacji pozarządowych, łącząc i wzmacniając ich potencjał w zakresie diagnozowania oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinach zamieszkujących gminę.

Uzupełnieniem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie, będące główną jednostką pomocy społecznej w Powiecie Działdowskim, a także wszystkie podmioty, które podejmują się działań w obszarze profilaktyki, diagnozowania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025 skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie, sprawców przemocy w rodzinie, świadków sytuacji przemocy, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie, a także do całej społeczności lokalnej. Wszystkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy, jak i ochronie rodzin nią zagrożonych. Aby efektywnie zapobiegać problemowi oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Biorąc pod uwagę powyższe, jak również uwarunkowania prawne i programowe oraz diagnozę problemu wraz z określeniem zasobów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w Gminie – Miasto Działdowo, zdefiniowano cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Zostaną one osiągnięte w wyniku realizacji zadań, których katalog uporządkowano według trzech kluczowych obszarów, którymi są:

- 1) profilaktyka i edukacja społeczeństwa w zakresie przemocy w rodzinie;
- 2) praca z osobami i rodzinami dotkniętymi lub zagrożonymi problemem przemocy;
- 3) zadania, komunikacja i relacje wewnątrz systemu instytucjonalnego.

Zadania będą realizowane przede wszystkim przez podmioty wskazane w rozdziale 4. niniejszego Programu, w oparciu o wzajemną współpracę organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów, środowisk i osób fizycznych, z poszanowaniem godności osób wobec których będą podejmowane oraz uwzględnieniem szczególnej ochrony dzieci, w tym ich prawa do wychowania w rodzinie.

CEL GŁÓWNY

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie – Miasto Działdowo

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.

Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.

Wzrost dostępności pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie oraz efektywności oddziaływań względem sprawców

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.

Rozwój potencjału osób, instytucji i innych podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Użyte w celu głównym pojęcie „skuteczność” kładzie nacisk na pożądane efekty działań podejmowanych przez instytucje i organizacje tworzące gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Innymi słowy chodzi o to, aby w wyniku realizacji Programu zostały osiągnięte jak najlepsze rezultaty skutkujące poprawą w funkcjonowaniu osób, rodzin i całej społeczności lokalnej, a także usprawnieniami w zakresie działania oraz kooperacji pomiędzy podmiotami instytucjonalnymi. Dzięki integracji ww. zagadnień będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego, wykraczającego poza działania poszczególnych osób, grup czy organizacji.

W ramach każdego celu szczegółowego zostanie przedstawiony katalog działań zaplanowanych do realizacji w perspektywie lat 2021-2025. Jest to katalog otwarty, co oznacza, że jeżeli w czasie obowiązywania Programu pojawią się nowe pomysły, inicjatywy i przedsięwzięcia, wpisujące się w jego założenia, to należy je realizować bez konieczności aktualizacji niniejszego dokumentu. W każdym celu szczegółowym określono również oczekiwane rezultaty podejmowanych działań.

Cel szczegółowy 1.

Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- 1) Inicjowanie lokalnych kampanii oraz udział gminy w ogólnopolskich lub regionalnych kampaniach dotyczących problemu przemocy w rodzinie.
- 2) Promowanie mediacji (w tym mediacji rodzinnych), jako sposobu rozwiązywania konfliktów w rodzinach.
- 3) Realizacja programów edukacyjnych i wspierających w zakresie zapobiegania przemocy wobec dzieci i osób dorosłych, w tym kobiet, osób starszych i z niepełnosprawnościami.
- 4) Organizacja różnorodnych form edukacji dla młodzieży, osób spodziewających się dziecka oraz rodziców, dotyczących w szczególności świadomego rodzicielstwa, kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i porozumiewania się bez przemocy.
- 5) Bieżąca diagnoza i rozpoznawanie przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów, sytuacji rodzin w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy.

Okres realizacji: 2021-2025

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie wiedzy społeczeństwa w zakresie przemocy w rodzinie, zwiększenie wrażliwości społecznej, zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu.

Cel szczegółowy 2.

Wzrost dostępności pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie oraz efektywności oddziaływań względem sprawców

- 1) Rozwój dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego oraz terapii rodzinnej, w szczególności dla rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą.
- 2) Upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania pomocy przez sprawców i ofiary przemocy w rodzinie, za pośrednictwem np. mediów, materiałów drukowanych oraz spotkań mieszkańców ze specjalistami.

- 3) Stosowanie w uzasadnionych przypadkach procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.
- 4) Stworzenie osobom doznającym przemocy w rodzinie możliwości w organizowaniu grup wsparcia oraz grup samopomocowych mających na celu wzajemne wsparcie emocjonalne i wymianę doświadczeń.
- 5) Informowanie sprawców o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, a także o możliwościach udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Okres realizacji: 2021-2025

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy, wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc

Cel szczegółowy 3.

Rozwój potencjału osób, instytucji i innych podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

- 1) Udział osób zaangażowanych w działania realizowane w ramach Programu w seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji dotyczących przemocy w rodzinie.
- 2) Zapewnienie specjalistom, zajmującym się problemem przemocy w rodzinie szkoleń, superwizji oraz szkoleń służących zwiększeniu ich kompetencji oraz przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu.
- 3) Organizacja interdyscyplinarnych spotkań, warsztatów, seminariów i innych form wymiany doświadczeń w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 4) Usprawnianie mechanizmów współpracy i komunikacji pomiędzy instytucjami i osobami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Okres realizacji: 2021-2025

Oczekiwane rezultaty: zwiększenie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie.

6. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring oraz ewaluacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jego realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto cele i rezultaty. Regularna weryfikacja stanu realizacji poszczególnych zadań pozwoli uchwycić różnice pomiędzy przyjętym planem a jego faktycznym wykonaniem, przy czym analizowane powinny być informacje o charakterze zarówno ilościowym i jakościowym, w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało wykonane?”.

Monitoring Programu powinien być przeprowadzany corocznie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie na podstawie danych i informacji, będących w posiadaniu MOPS, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne z uwzględnieniem ich dostępności na moment przeprowadzania monitoringu. Weryfikacji będą podlegać następujące wskaźniki:

- 1) Liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie.
- 2) Liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez policję.
- 3) Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie.
- 4) Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku stosowania przemocy.
- 5) Liczba ujawnionych sprawców przemocy, w tym sprawców będących pod wpływem alkoholu.
- 6) Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (z art. 207 Kodeksu Karnego).
- 7) Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”.
- 8) Liczba zakończonych procedur NK ogółem, w tym w związku z:
 - ustaniem przemocy w rodzinie,
 - rozstrzygnięciem o braku zasadności podejmowania działań.
- 9) Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.
- 10) Liczba utworzonych grup roboczych oraz liczba ich posiedzeń.
- 11) Liczba rodzin i osób objętych pomocą grup roboczych, z wyszczególnieniem liczby kobiet i mężczyzn, dzieci i osób starszych.
- 12) Liczba akcji i kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie przeprowadzonych na terenie gminy.
- 13) Liczba osób/rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą w rodzinie, które skorzystały z poradnictwa (socjalnego, psychologicznego, prawnego itd.).
- 14) Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
- 15) Liczba zorganizowanych wspólnych spotkań, warsztatów, szkoleń itp. dla podmiotów lokalnych realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz liczba ich uczestników.
- 16) Liczba osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą, korzystających z pomocy psychologicznej, superwizji i innych form wsparcia.

Ewaluacja Programu powinna zostać przeprowadzona najpóźniej w ostatnim roku jego realizacji (II połowa 2025 roku), a jej wyniki posłużą zaplanowaniu efektywnych i skutecznych działań w następnej perspektywie czasowej. W procesie całościowej oceny Programu możliwe jest wykorzystanie pytań ewaluacyjnych, np.:

- w jakim stopniu zakładane cele zostały osiągnięte?
- czy program przyczynił się do rozwiązania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów?
- jakie były sukcesy, a jakie przeszkody napotkało wdrażanie programu?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu niższych nakładów finansowych?
- czy zrealizowane w ramach programu inicjatywy pobudziły kolejne przedsięwzięcia?
- czy osiągnięte efekty nie zostały uzyskane kosztem pogorszenia sytuacji osób i instytucji nie objętych programem?

Wnioski oraz rekomendacje wypracowane w toku monitoringu i ewaluacji wspomogą zarządzanie informacjami oraz proces decyzyjny, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach problemowych.

7. Źródła finansowania

Działania zaplanowane w ramach *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025* będą finansowane przede wszystkim z budżetu Gminy–Miasto Działdowo w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne i pomocnicze w ramach swoich statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw. Wśród głównych programów dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie można wskazać programy takie jak: *Program Ośłonowy Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie* czy *Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*.

Uzupełnienie mogą stanowić środki z Funduszy Europejskich, służące włączeniu społecznemu osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem, rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży, a także zwiększeniu kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców. Ważne będą także środki prywatne pochodzące z fundacji, zakładanych przez firmy, instytucji finansowe lub osoby prywatne; pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.